

Kompisar från förr (orgelfavoriter i repris 8)

- Peter Hansen:** *Wechselsong 1 (World News 88)*
Porridge Fugue (1991)
Sphinxes (World News XXX) (2001)
Kleinpiece (90-tal?)
Summer Air Sketch (90-tal?)
World Cat (World News XXXXI)
Tunnelmusik (2000?)
- Claude Allgén:** *Rosa, rorans bonitatem* (1950?)
Heut erst leb ich recht in Ehren
Quam oblationem
Ackordsekvens
Si confiteamur peccata nostra (1949)
O, sacrum convivium (1952)
Christe qui lux es (1948)
- Lars Sandberg:** *Fog-Ofog: En krets om tolv stycken, VII, VI, X* (1989)
- Sverker Stenbäcken:** *En vals som är två – Inte ens en vals – En vals* (1978)
- S-E Johanson:** *Jesus är min vän den bästa* (1957)
Koral ur Invocation, Koral och Fugato (1952)
Partita över koralen När världens hopp förtvinat stod, sats III och VI (1954)
Du som var den minstes vän (1955)
- Peter Hansen:** *Wechselsong 2*
Save me a kiss or I'll seize your tong (2003)
Month of Maying (World News XXV)
Monolog
Modeskral II
World News
- Hans Pfitzner:** *Palestrina* (1915) – ett mikroutsnitt

Björn Nilsson – orgel, med assistans av Cecilia Widman

Söndag den 17 november 2024, kl. 18.00

Caroli kyrka, Borås

Wechselsong I (*World News 88*) ”kan ha tillkommit på orgelläktaren under någon riktigt tråkig predikan”, enligt **Peter Hansen** (f.1958).

Porridge Fugue (1991) är en synnerligen egenartad, närmast obegriplig (men ändå älskvärd) liten sak. Vad en grötfuga är, kan man väl föreställa sig – men vad *Porridge Fugue* har med saken att göra är lite oklart.

Sphinxes (*World News XXX*) skrevs ursprungligen för Soundscapes, en hemmaproducerad skiva med elektronmusik av ambientkaraktär.

Kleinpiece är mycket riktigt programmets minsta stycke, komponerat som överrede till en icke namngiven komposition av en likaledes anonym tonsättarkollega – som en separat sufflett till en bil vi aldrig ens får se.

Summer Air Sketch är inte daterad, men har onekligen ett samband med *Summer Air I* och *II*, båda komponerade 2002. Härrör enligt tonsättaren sannolikt från 90-talet.

World Cat (*World News XXXXI*) (Hansens numrering skall man kanske inte ta alltför allvarligt på – för att ytterligare komplicera saken byter verken ofta titel under resans gång; äldre titel här inom parentes) är ursprungligen komponerat för crotaler.

Tunnelmusik (2000?) – ett symmetriskt uppbyggt ackord om åtta toner, en enda stående klang som upprepas. Nej, inte riktigt. Små förändringar sker från klang till klang. Men nej, inte riktigt. Resultatet är något av en klanglig monolit, en närmast skulptural musik att vila i med skärpta sinnen – skenbart förutsägbar men ändå undan-
glidande. Den som har besökt Wanås skulpturpark och beskådat Richard Nonas’ ”La Colonne Terminée II” – en rad stora stenbumlingar i skogen; uppenbarligen avsiktligt utplacerade men som ändå nästan skulle kunna tänkas vara där av naturliga orsaker – har en hållpunkt för örat.

Claude Loyola Allgéns (1920–90) *Rosa, rorans bonitatem* (sannolikt komponerad 1950) är en tvåstämmig evighetskanon över en mycket karaktäristisk allgémelodi, som inleds rent tonalt, men snart vandrar bort mot tolvtonens nejder.

Heut erst leb ich recht in Ehren, även den tvåstämmig, återfanns i en av tonsättarens skissböcker. Det kunde ha varit en alldeles normal 1400-talsmelodi, om det inte vore för de rytmiska snedstegen, samt det faktum att den presenteras som kanon på det minst insmickrande av insatsavstånd.

Den icke daterade *Quam oblationem* för trestämmig kör blandar på sedvanligt allgénskt manér sträva och söta klanger på det minst klavbundna sätt man kan föreställa sig.

Vad som här kallats *Ackordsekvens* är bara en harmonisk idé som Allgén skrivit ner i en av sina skissböcker. Enbart kvartackord – med ett enda men signifikativt undantag – skrider fram i näranog konstant motrörelse. Är i sammanhanget väl något av en pendang till Hanses *Tunnelmusik*.

Si confiteamur peccata nostra (1949) är en kort, femstämmig, kärv men harmoniskt storslagen körsats, som efter tonsättarens död återfanns i hans skissböcker.

Det är lite svårt att föreställa sig att den fristående lilla *O, sacrum convivium* för tvåstämmig damkör (1952) faktiskt skulle kunna sjungas.

Christe, qui lux es, över en melodi från 600-talet (1948), är en strikt kanon som är uppbyggd av två parallellorganum, så att överstämmorna förs på kvart- och understämmorna på kvintavstånd. Resultatet präglas av påtaglig kärvhet. För varje repetition av melodin stiger den en helton, ackompanjerat av en dynamisk stegring. Komponerat för kör eller orgel.

Fog-Ofog (1989) är ett av **Lars Sandbergs** (f.1955) mest egenartade verk, med drag av både gregoriansk sång och mekanisk speldosa. Det är tillkommet under en övergångsperiod, och det är tydligt att tonsättaren prövar sig fram, han prövar sitt material. Och han överlämnar det som just ett material – inte ett ord om hur det skall tolkas (vilket ofog!). Tonhöjder och rytmer är fixerade; allt annat är fritt. Det består av tolv lika långa satser. I dessa tre fall fogas musiken samman genom rytmisk kanon.

Sverker Stenbäcken (1961–2024) skrev sina sex valser för piano 1978 och presenterade dem vid en konsert på kulturhuset i Borås samma år. Samtliga har senare även framförts i version för orgel. De kan kanske för tankarna till en del av Nino Rotas musik till Fellinis filmer, exempelvis *Casanova*. Stenbäcken hade dock sannolikt inte hört Rotas musik vid tiden. Hans älskvärda valser får sägas vara djupt personliga i tonen.

Sven-Eric Johanson (1919–1997) var inte bara tonsättare utan även organist. Som sådan var han framför allt en av de verkligt stora improvisatörerna. I hans verklista finns flera större orgelverk, men framför allt en mängd orgelkoraler.

Jesus är min vän den bästa är det ena av *Två koralförspel* (1957). Denna trestämmiga manualiter, alltså musik för orgel utan pedal, spelas här två gånger, först andra gången i det av tonsättaren föreskrivna tempot. En mycket intrikat historia, rentav ett kontrapunktiskt litet mästerstycke.

Mer än hälften av *Invocation, Koräl och Fugato* (1952) upptas av det avslutande fugatot. Korälen, som är sömlöst infogad mellan de övriga satserna, ger – ryckt ur sitt sammanhang – måhända ett något rumphugget intryck.

Av den sexsatsiga *Partita över När världens hopp förtvinat stod* (1954) framförs här sats III och VI.

Du som var den minstes vän skrevs julen 1955. Stycket utgår från en tolvtonsmelodi och kan nog närmast beskrivas som en tvåstämmig invention med korälmelodin i basen. En sinnrik skapelse. Den spelas här två gånger, första gången utan korälfundamentet.

Peter Hansens Wechselsong 2 är exakt samma stycke som *Wechselsong 1* bortsett från en liten rytmisk förskjutning stämmorna emellan.

Save me a kiss or I'll seize your tongue (för fyrhändigt piano och/eller stråkktrio alternativt harmonium/orgel) (2003) är komponerat i två separata skikt som kan spelas var för sig eller tillsammans. En kärv, lätt Bartók-influerad pianosats möter en roterande harmonisk sekvens fylld av förhållningar. Här framförs enbart skikt två, alltså orgelstämman.

Month of maying (*World News XXV*) är en ”liten, vemodig, Skempton-inspirerad vårhälsning” från en man som inte direkt älskar vintern.

Den ordknappa *Monolog* hör bredvid *Modeskral (II)* (sent 90-tal) till den även för upphovsmannen oöverblickbara mängden av smärre tillfällighetskompositioner.

Den odaterade *World News* för orgel torde vara ett av de första styckena med denna titel, således sannolikt från tidigt 90-tal.

Hans Pfitzner (1869–1949) var en svårartat konservativ herre med brunaktig skjorta, men icke desto mindre en intressant tonsättare. Hans magnum opus, operan *Palestrina* – som naturligtvis handlar om musikens förfall – avslutas med att Palestrina sitter vid den lilla orgeln i sitt hem och drömmer sig bort.